

HOZZÁSZÓLÁS

A „MÉRNÖKEINK ÉS AZ ERDŐ” CÍMŰ CIKKHEZ

Tokodi Mihály írása (AZ ERDŐ, 1983. 9.) feltehetően sok vezetőt, szakembert ösztönöz arra, hogy saját vállalati keretei között keresse, kutassa az innovációs tevékenység eredményesebbé tételének lehetőségeit. A cikkben felsorolt kérdések jó lehetőséget kínálnak az önvizsgálat elvégzésére, s ezt követően konkrét vezetői intézkedések megtételére. Az innovációs problematika ilyenén való megközelítése igen gyakorlatias és konkrét, továbbá — ki nem mondottan — azt az alapállást tükrözi, hogy jelenleg, de a jövőben is, a vállalat belüli innovációs feltételek javítása a megújulás súlyponti kérdése.

Hasonló gondok foglalkoztatják egyébként a mezőgazdasági nagyüzemek vezetőit is, de jogosan mondható talán, hogy egyetlen olyan, más ágazatban tevékenykedő vezető sincs, akit ne érdekelne az innováció.

A megnövekedett érdeklődés és a gyakorlati igények készítették az Agrár-gazdasági Kutatóintézet munkatársait arra, hogy olyan módszert dolgozzanak ki, amelynek segítségével meghatározható egy-egy vállalat (gazdaság) innovációs készsége, az akadályozó, fékező tényezők köre, továbbá, hogy az innovációs folyamatnak mely szakaszai nehezítik az új kezdeményezések sikeres megvalósulását.

A kialakított, ún. innovációs teszt 33 kérdése a szervezeti, személyi, anyagi érdekeltiségi, információs és tárgyi feltételeket vizsgálja a vállalati hierarchia legilletékesebb vezetőinek véleményei alapján. A teszt azonban nemcsak a vállalat belüli feltételek megítélésére, sorrendiségük megállapítására alkalmas, hanem az innovációs folyamat egyes szakaszainak értékelésére is. (Felfogásunk szerint ezek a következők: 1. az ötlet megszületése; 2. döntéselőkészítő javaslati szakasz; 3. döntés; 4. megvalósítás; 5. értékelés, eredménymérés.)

Módszertani kísérletként a közelmúltban vizsgálatot végeztünk a MÉM Mérnök- és Vezető-továbbképző Intézet által szervezett erdészeti és faipari VUP-tanfolyam 23 hallgatója körében is. Úgy vélem, hogy az innovációs teszt alkalmazásával feltárt problémák tanulságosak lehetnek az erdő- és fagazdaságokban dolgozó vezetők szélesebb köre számára is annak ellenére, hogy a kísérlet nem tekinthető reprezentatívnak.

Az említést érdemlő főbb eredmények az alábbiak:

1. Megállapítható volt, hogy az innovációs tevékenység anyagi és személyi (szakmai) feltételei viszonylag a legjobbak. Legrosszabb a helyzet a tárgyi feltételek (pl. könyvtár, kísérleti tér, mérő- és értékelőeszközök, műszerek, számítógép stb.) tekintetében, továbbá az elhatározott innovációk megvalósításának szervezettségében. Az információs feltétel (pl. tájékozódás) és az érdekeltiségi feltétel a rangsorban közbülső helyet foglaltak el. Az a tény, hogy az anyagi feltétel áll az élen — hasonlóan egyéb vizsgálati eredményekhez —, arra utal, hogy a vállalati innovációk hatékonyabbá, gyorsabbá tétele főleg egyéb tényezők milyenségén múlik.

2. Kitént a teszt alapján, hogy az innovációs folyamat kezdő és befejező szakaszaiban hiányzik a legtöbb feltétel. Ez a gyakorlat nyelvére lefordítva azt jelenti, hogy a marketing és a fejlesztési tevékenység esetleges, tervszerűtlen, továbbá hogy a megvalósult innovációk eredményeiről, hasznáról nincsen megbízható, pontos információ, azaz hiányzik a visszajelzés.

3. Néhány konkrét teendő — az 1. és 2. pontban említett problémák megoldásaként — a következő lehet:

- Javítani kell a szakemberek informáltságát. Biztosítani kell számukra a szaklapokkal, piaci információkkal stb. való rendszeres ellátottságot.
 - Növelni kell a vállalaton (gazdaságon) belüli kísérletezés lehetőségeit azok számára, akik ezt igénylik.
 - Egyértelművé kell tenni, hogy hol a határa a szakemberek kezdeményezései esetében a munkaköri illetékességnek, illetve az újításnak.
 - Egyes esetekben indokolt lehet olyan, szervezeten kívüli önálló részleg kialakítása, amelynek fő feladata az új dolgok felkutatása, bevezetésük elősegítése.
 - Feltétlenül szükség van a kereskedelmi tevékenység színvonalasabbá tételére, a körültekintő piackutatásra, illetve e területen a szakmai-személyi feltételek javítására.
 - Az innovációk előkészítésében, a javaslatok kidolgozásában kiemelkedő munkát végző szakembereket anyagi és erkölcsi elismerésben kell részesíteni.
 - Mielőbb el kell érni, hogy az innovációs vitákban, döntésekben az ötletadók, a javaslattevők, a majdani megvalósítók, továbbá az érintett termelési vezetők is teljes joggal részt vehessenek és elmondhassák véleményüket.
 - A jelenleginél több figyelmet kell fordítani az elhatározott innovációk szervezettebb megvalósítására. Ennek érdekében pontos kiviteli vagy feladatterv készítése indokolt a megvalósításért felelős és hatáskörrel is rendelkező koordinátor egyidejű kijelölésével.
 - A kiemelkedően nagy értékű innovációk kivitelezésében dolgozókat előre meghatározott érdekelttség megteremtésével kell ösztönözni a határidők betartására és a minőségi munkára.
 - El kell érni, hogy a megvalósított innovációk eredményességét, hasznát mielőbb értékelni lehessen a visszajelzés érdekében.
 - Nem utolsósorban méltó rangjára kell emelni a vállalati újítómozgalmat.
4. Befejezésül említést érdemel, hogy a vizsgálatban részt vevő hallgatók válaszaik, értékítéleteik különbözők voltak. Ez természetes is. Meglepő volt viszont az, hogy mennyire nagyok voltak az eltérések az informálódási és az érdekelttségi feltételek megítélésében.
- Az innovációs tevékenységet elősegítő feltételekben történő előrelépés nem kis mértékben múlik azon, hogy megismerjük és alkalmazzuk a másutt ki-munkált jó megoldásokat.

Dr. Szijjártó András

Orbán S.—Vajda L.:
Magyarország mohafőrájának kézikönyve

Az erdész lépten-nyomon találkozik munkája során a növényvilágnak ezekkel, a méreteiket tekintve nem látványos, szerepüket illetően mégis jelentős képviselőivel. E témakörben 1953-ban jelent meg *Boros Ádám* könyve: „Magyarország mohái” címmel. Az elmúlt harminc év folyamán azonban e tudományterületen is gyors volt az előrehaladás, a hazai mohafajok száma további százszal gyarapodott, a nevezéktanban is jelentős változások voltak, taxonómiai szempontból is számos módosítást hajtottak végre. Mindez indokoltá tette egy új határozókönyv kiadását. Orbán S. és Vajda L. könyve segítségével a szakember eligazodhat a 607 mohafaj között, amelyről hazánk területén tudomásunk van. Hasznos ismereteket nyújt ezenkívül a tudománytörténeti, szervezettani, növényföldrajzi és módszertani leírás is. Az Akadémiai Kiadó által gondozott, 518 oldal terjedelmű könyv hasznos útmutatást nyújt és megfelelő eligazításul szolgál az erdész szakemberek számára is, ezért könyvespolcaik botanikai témájú könyvei közé ezt is el kell helyezniük.

Dr. Solymos Rezső

Dél-dunántúli regionális tudományos tanácskozás erdészszemmel. A Zalaegersze-
gen, 1983. június 2—3-án tartott MTA dél-dunántúli bizottsági tanácskozás témája
a dél-dunántúli apró falvak és szórványok település- és társadalomtörténeti kuta-
tásának problémája volt. Néhány előadás és korreferátum az erdőknek és az erdő-
gazdálkodásnak a hatását is vizsgálta.

A gazdaságtörténet és közgazdaság-tudomány szekcióban **Tóth Tibor:** „Az apró
falvak létrejöttének gazdasági feltételei Dél-Dunántúlon” című, vitaindító előadá-
sából azt emelnék ki, hogy megállapította; „a szántók növelése az erdők rovására
történt”.

Ugyanebben a szekcióban **Rumszauer János:** „Az apró falvak erdészettörténeti
problematikája” című korreferátuma volt a legfontosabb számunkra. Bevezetőben
az erdészettörténet és az agrártörténet szoros kapcsolatáról beszélt. Többek között
hivatkozott arra, hogy a felhagyott mezőgazdasági területeket újra beborítja az erdő.
Szerinte Külső-Somogy alacsony erdősültsége a római korra nyúlik vissza, mert
ekkor irtották ki az erdőket. **Müller Róbert** szekcióvezető értékelése szerint nincs
elég bizonyíték a rómaiak erdőirtására, sőt Külső-Somogyban kevés római emlék
maradt ránk, ami Rumszauer véleménye ellen szól. Erdemes lenne mélyebb kutatást
végezni a probléma tisztázására.

A következőkben a település és erdősültség közti összefüggéssel foglalkozott és
arra a következtetésre jutott, hogy az erdő nem befolyásolta az apró falvak kiala-
kulását. Szerinte az erdőnek csak akkor van hatása a település életére, ha bőven
van, ha kevés az erdő, kisebb a hatása. Az említett alacsony erdősültségű terüle-
tek népsége kisebb érdeklődést tanúsít az erdő iránt, kicsi az erdő becsülete.

A magasabb erdősültségű területeket vizsgálva arra jut, hogy az erdő bősége
kereslet hiányában holt tőke, holt vagyon ha nem lehet értékesíteni utak, szállító-
eszközök hiánya miatt. Példákat hoz fel az ipar, vasút és vízi szállítás előnyös
hatására. Értékes adatokat idézett a **Széchenyi** és **Festetics** család erdőgazdálkodá-
sáról.

A néprajz, népi gazdálkodás és népiélet szekcióban **Andrásfalvy Bertalan:** „A te-
lepülés és népi gazdálkodás történeti változásai Dél-Dunántúlon” című vitaindító
előadásában kijelentette, hogy az 1767-es úrbérrendezés óriási csapás volt a job-
bágságra. Az úrbérrendezés elvei között tisztázta a jobbágság és az erdő kap-
csolatát. Az erdőhasználat nem a telekhez való jog, hanem a jobbágság egyik
gazdasági alapja. Az erdő a földesúr, de vannak közösségi erdők is.

Az erdőt így határozta meg **Andrásfalvy:** nemcsak fatermő, hanem sokoldalú te-
vékenység folyik benne; gyümölcstermő, takarmánytermő, legelő, víz-, szerszámlé-
lőhely stb. Az erdőhasználat komplex módját tárta fel. Később az erdőhasználat-
ból fokozatosan kizárták, kiszorították a jobbágságot. Ez szerinte Nyugat-Európá-
ban teljesen más módon, másként alakult a Kárpát-medencéhez viszonyítva.

Kerecsényi Edit: „Az erdő szerepe a parasztság XVIII—XIX. századi gazdálkodá-
sában” című korreferátumában teljesen egyetértett a vitaindító előadásban emlí-
tettekkel. Külön kiemelte az erdő komplex használatát. Pontos adatokkal szolgált az
1700-as évekből a faizási jogról, az erdők használatának korlátozásáról, mellék-
haszonvételekről, vadászat tiltásáról stb.

Természetesen néhány mondat erejéig még sokan kitértek az erdő és az erdőgaz-
dálkodás szerepére és adatokkal is szolgáltak.

(Ref.: **Szakács László**)

„**A szakemberigény előrejelzése**” címmel figyelemre méltó tanulmányt írt
Tóth Katalin, az Erdészeti és Faipari Tudományos Közlemények 1981. évi 2. szá-
mában (147—159. oldal). A szerző bemutatja a fagazdasági szakoktatási rendszert,
továbbá elemzi a szakemberellátottság alakulásának általános és ágazati tenden-
ciáit, a jelenlegi erdészszakember-ellátottságot, és részletesen foglalkozik a szak-
emberigény előrejelzésével. A tanulmány szerint az egy fő erdőmérnökre 1500 ha,
a középfokú erdészre 500 ha erdőterület jut. Az 1990-re prognosztizált és az erdő-
területtel arányos erdőmérnök-létszám 1883 fő. A szerző megállapítja, hogy „Vállal-
ataink szervezeteiben már hosszú idő óta, a szakigazgatás sajátosságainak megfe-
lelően, mind több szakmát képviselő mérnökök kapnak munkát. Az erdőmérnök
mellett a gépészmérnök, a mezőgazdasági mérnök, a vegyészmérnök, a közgazdász,
a faipari mérnök stb. dolgozik az erdő- és fafeldolgozó vállalatoknál. Ez a tenden-
cia a jövőben csak erősödni fog.” A stb.-k alatt — úgy vélem — a jövőben mind
több lesz a sajátos szakterület képviselője, nevezetesen az orvos, a szociológus,
a pszichológus. A tanulmány összefoglalójában felvetett gondolatokat érdemes új-
ból átgondolni — úgymond — „finomítani”.

(Ref.: **dr. Csötönyi J.**)